شماره: د/۷۰۰/۶۶۶۱
تاریخ: ۱۴۰۳/۱۲/۲۰ ۱۰:۵۲
پیوست: دارد

«جهش تولید با مشارکت مردم»
((مقام معظم رهبری))

کلیه معاونین محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه / دانشکده‌های علوم پزشکی

معاون محترم علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی

معاون محترم تحقیقات، فناوری و آموزش انستیتو پاستور ایران

معاون محترم پژوهشی انستیتو آموزشی، تحقیقاتی قلب و عروق شهید رجایی

معاون محترم پژوهش و فناوری جهاد دانشگاهی

با سلام و احترام

پیرو بخشنامه شماره ۷۰۰/۷۸۹ تاریخ ۱۴۰۳/۰۸/۰۷ در خصوص ضرورت رعایت ملاحظات اخلاقی- علمی در استفاده از هوش مصنوعی جهت نگارش آثار پژوهشی تا زمانِ تدوین و ابلاغ راهنمای کامل "ملاحظات اخلاقی نحوه استفاده از هوش مصنوعی در تهیه آثار پژوهشی"؛ موارد زیر را به استحضار می‌رساند:

۱- فناوری هوش مصنوعی شامل سیستم‌هایی است که بر اساس برنامه‌های زبان برنامه‌نویسی پیشرفته بنا شده‌اند و می‌توانند برای سازماندهی و خلاصه‌نویسی منابع پژوهشی، تولید نمودار و گرافیک‌های پژوهشی، تحلیل داده، تولید متن، تصاویر، داده‌های مصنوعی، شبیه‌سازی، کد نویسی و سایر موارد استفاده شوند.

۲-استفاده از هوش مصنوعی در تهیه اثر پژوهشی، هیچ مشکل اخلاقی ذاتی ندارد، مشروط بر آن‌که به طور مناسب و اخلاقی استفاده شود و نویسندگان ماهیت هرگونه تعامل و نحوه استفاده از آن را به صورت شفاف با درج دقیق منبع آن در طرحنامه، مقاله و...؛ مشخص کنند. از جمله اینکه:

- در صورت استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی جهت تهیه محتوا، ضروری است نویسنده هم در متن (ارجاعِ درون‌متنی) و هم در لیست فهرست منابع انتهای طرح تحقیقاتی/پایان نامه (ارجاعِ پایان‌متنی) ملاحظات صحیح در ارجاع‌دهی را رعایت نماید.
- نویسندگان باید مشخص نمایند که کدام مدل از هوش مصنوعی، در چه زمانی و توسط چه کسی استفاده شده است.
- نویسندگان باید نوع ابزارهای هوش مصنوعی و ابزارهای ماشینی، مشخصات فنی مانند: نام کامل ابزار، نسخه و مدل آن که در تهیه آثر پژوهشی خود استفاده نموده‌اند را، مشخص نمایند.
- نویسندگان باید نحوه استفاده از ابزار هوش مصنوعی و این که کدام قسمت از محتوای تولید شده‌ی مقاله؛ توسط هوش مصنوعی نوشته شده است را شرح دهند. به عنوان مثال، اگر از هوش مصنوعی برای کمک به نوشتن استفاده شده، این مورد را در بخش "تقدیر و تشکر" توضیح دهند، یا اگر از هوش مصنوعی برای جمع‌آوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل یا تولید شکل استفاده شده، نویسندگان باید این کاربرد را در روش‌ها بصورت شفاف توضیح دهند.

۳-ابزار هوش مصنوعی نباید به عنوان نویسنده درنظر گرفته شود، زیرا؛

آدرس: تهران، شهرک قدس، بلوار ایوانک، ساختمان مرکزی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، بلوک A، طبقه ۱۵
کد پستی: ۱۴۶۷۶۶۴۹۶۱ تلفن: ۸۰-۸۸۳۶۳۵۶۰-۰۲۱
Website: research.behdasht.gov.ir Email: info@research.ac.ir

- فاقد اعتبار قانونی است پس نمی تواند حق چاپ یک اثر علمی را داشته باشد.
- در صورتی‌که مورد شکایت قرار گیرد، نمی تواند اثر علمی-پژوهشی را تایید نماید.

۴-داوران نباید از فناوری‌های هوش مصنوعی (AI) یا (AI-assisted) برای کمک به بازبینی علمی یک دست‌نوشته استفاده کنند، زیرا؛

- تفکر انتقادی و ارزیابی اصلی مورد نیاز برای بررسی همتایان خارج از محدوده این فناوری است و این خطر وجود دارد که این فناوری نتایج نادرست، ناقص و ... در مورد دست‌نوشته ایجاد کند.
- ممکن است محرمانگی و حقوق مالکیت نویسندگان را نقض کند و در مواردی که دست‌نوشته حاوی اطلاعات قابل شناسایی شخصی باشد، ممکن است حقوق حریم خصوصی داده‌ها را رعایت نکرده و باعث انتشار عمدی/سهوی اطلاعات حساس گردد.
- در نهایت، داوران همتا؛ مسئول و پاسخگوی اصالت، صحت و درستی نظرات خود هستند.

۵-اطلاعات محرمانه و داده های شخصی شرکت کنندگان در پژوهش/بیماران نباید با ابزارهای هوش مصنوعی به اشتراک گذاشته شود.

۶- ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی صرفاً می توانند در مراحل مختلف طرح‌تحقیقاتی/ پایان نامه به عنوان یک دستیار کمکی بوده و هرگز نمی توانند جایگزین دانش و بینش فرد گردند. پس کلیه نویسندگان در قبال مطالبی که توسط هوش مصنوعی در اثر پژوهشی ارائه می‌شود(از جمله؛ دقت مطالب ارائه شده، عدم سرقت ادبی، ذکر منابع، اعتبار منابع و ...)؛ مسئولیت دارند. به عبارتی، مسئولیت اطمینان از درستی و مطابقت یک اثر پژوهشی با هنجارهای اخلاقی(حتی قسمت‌هایی که توسط هوش مصنوعی نوشته شده است)؛ با نویسندگان است.

مستدعی است دستور فرمایید مراتب به نحو مقتضی به اطلاع کلیه افراد ذینفع رسانده شود.

دکتر مجتبی پارسا
دبیر کمیته کشوری اخلاق
در پژوهش های زیست پزشکی

آدرس: تهران، شهرک قدس، بلوار ایوانک، ساختمان مرکزی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، بلوک A، طبقه ۱۵
کد پستی: ۱۴۶۷۶۶۴۹۶۱ تلفن: ۸۰-۸۸۳۶۳۵۶۰-۰۲۱
Website: research.behdasht.gov.ir Email: info@research.ac.ir